

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Työntekoon kannustaminen suositeltavaa, mutta huomioidaanko riittävästi osatyökykyisiä, työkyvyttömiä ja erityisen haastavassa asemassa olevia? Ensisijaisen etuuden hakeminen on toimeentulotukeen nähden ollut ennenkin velvoitettu.

Perusosan alentaminen heikentää kaikista vähävaraisimpien henkilöiden tulotasoa ja lisää harkinnanvaraisen tuen kustannuksia sekä hyvinvointialueen palveluiden tarvetta. Mikäli perusosan alentamisen harkinta jää yksin Kelan vastuulle, tulee avata selkeämmin harkinnan perusteet.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Perusosien leikkaaminen ei ole kannatettavaa. Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto, joka on tasoltaan nyt jo sosiaaliturvan alhaisin. Sen leikkaaminen lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Tuloerojen kasvua kiihdyttävä vaikutus. Leikkaukset perusosaan samalla kun elinkustannusten nousu jatkuu on kohtuutonta.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Rahoituslaitostiedustelun prosessin helpottaminen kannatettava ajatus.

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Hyvinvointialueiden näkökulmasta nuorten palveluihin panostaminen ja ennaltaehkäisevä työ kunnissa on kannatettavaa, mutta raja on keinotekoinen ja aiheuttaa alueellista ja perhetilanteeseen liittyvää epätasa-arvoa. Esitys ei myöskään osoita, miten rahoitusvastuun kasvattaminen käytännössä ohjaisi kuntia panostamaan nuorten palveluihin. Pelkkä rahoitusvastuun jakaminen ei ratkaise nuorten syrjäytymistä. Tarvitaan parempaa palveluiden saatavuutta sekä vaikuttavuuden seurantaa.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Perustoimeentulotuen kohdentaminen suoraan vuokranmaksuun olisi erinomaisen hyvä uudistus. Turvaisi parhaiten asumista.

Esityksessä sivuutetaan toimeentulotuen saajien monimuotoisuus, pienipalkkaiset työntekijät, joiden ansiotulot eivät riitä kattamaan välttämättömiä elinkustannuksia, kuten asumismenoja. Lapissa toimeentulotukea tarvitaan usein täydentämään korkeita asumiskustannuksia. Esityksessä ei tunnisteta kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen heikkoa saatavuutta esim. matkailu- ja kaivospaikkakunnilla. Osa kunnista mieltää vastuunsa asuntotoimessa rajoittuvan kaavoitukseen, eikä kuntalaisten asuinoloista kanneta huolta. Kohtuuhintaisen asunnon löytymisen vaikeus voi vaikuttaa myös työskentelymahdollisuuksiin asunnon sijaitessa kaukana työmahdollisuuksista ja julkisen liikenteen ulottumattomissa., mikä taas voi johtaa kasvavaan toimeentulotuen tarpeeseen.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Vaikutuksia hyvinvointialueisiin ei ole arvioitu lainkaan. Paine hyvinvointialueiden tuottamiin palveluihin kasvaa eikä rahoitusta esitetä lisättäväksi sitä vastaavasti. Useiden samanaikaisten lakiuudistusten keskinäisen suhteen vaikutusarviointi puutteellista

Muu lausuntopalaute:

Toivotaan yhdenmukaisia kansallisia soveltamisohjeita täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen perusteisiin. Selkeytystä kaivataan myös Kelan myöntämän perustoimeentulotuen ja täydentävän toimeentulotuen rajapinnalle erityisesti terveydenhuollon kysymyksissä.

Niiranen Aino
Lapin hyvinvointialue